

Inovativní odborové postupy ve střední a východní Evropě

Editováno: Magdalena Bernaciak, Evropský odborový institut (ETUI) a Marta Kahancová, Středoevropský institut pro výzkum práce (CELSI)

'I odborové organizace s omezenými pravomocemi a zmenšující se členskou základnou mohou jednat strategicky: prostřednictvím cílených a dobře naplánovaných akcí mohou výrazně ovlivnit pracovní podmínky a tvorby politiky ve svých zemích'

Středoevropská a východoevropská hnutí za práva zaměstnanců jsou tradičně v akademické literatuře zobrazena jako slabá a pasivní. Za posledních deset let se však setkáváme i s příklady úspěšné mobilizace pracovníků a využívání nových nástrojů a organizačních metod. Tyto trendy se během krize ještě zintenzivnily, ale dosud nebyly systematicky analyzovány.

Nová kniha ETUI zkoumá tyto inovativní praktiky v 11 postsocialistických členských státech EU od roku 2008. Rozlišuje různé formy inovací s ohledem na organizační struktury odborů, výběr jejich strategií a cílových skupin/publika. Závěrečná kapitola shrnuje zjištění, posuzuje udržitelnost těchto inovací a diskutuje jejich dopad na roli odborů v příslušných zemích a jejich schopnost dosáhnout stanovených cílů.

Klíčová zjištění:

- V zemích, kde mají odbory omezené pravomoci, je těžké najít příklady úspěchů svědčících o "znovuzrození" odborů v širokém měřítku. I v takových nepříznivých kontextech však mohou odbory přicházet s relativně malými inovacemi, které řeší aktuální výzvy.
- Odborové svazy ve střední a východní Evropě přišly s širokou škálou inovativních iniciativ, od anonymního členství v odborových organizacích až po systémy vzájemné finanční pomoci. Dostaly se tak i mimo svou tradiční základnu a reprezentovaly zájmy atypických pracovníků.
- Inovativní postupy odborů ve střední a východní Evropě zpravidla reagovaly na omezení kolektivních a individuálních práv zaměstnanců, pokles míry členství, selhávání tradičních nástrojů odborové práce a vznik nových forem zaměstnání. Důležitou roli však hrály také různé iniciativy v rámci odborových svazů.
- Navzdory rozdílům mezi jednotlivými zeměmi byly odborové inovace v celém regionu střední a východní Evropy velice podobné. Konkrétně se odborové svazy ve všech zkoumaných zemích účastnily masových demonstrací a kampaní a využívaly nástrojů přímé demokracie k oslovení a mobilizování širší veřejnosti.

Evropský odborový institut, 2017
Kniha
244 stran

www.etui.org/Publications

Elisa Bruno
ebruno@etui.org
etui@etui.org
+ 32 (0)2 224 05 70
5 bd du Roi Albert II
1210 Brusel
www.etui.org

Objednávky na www.etui.org >
Publikace

- Sociální partneři ve střední a východní Evropě se stále častěji přiklánějí k legislativním řešením problémů na trhu práce. To však může dále oslabit kolektivní vyjednávání jako způsob regulace práce.
- Inovativní odborové postupy mají značná omezení. Často se uskutečňují jen na okraji zavedených postupů odborové práce. Inovativní postupy také často obnášejí riziko "projektizace", tj. nadměrné závislosti na financování projektů nebo zapojení externích aktérů. Tak je tomu například v případě Baltic Organising Academy, která působí v Estonsku a dalších pobaltských státech, stejně jako s Migračním úřadem v rámci slovinské konfederace ZSSS.
- Navzdory výše uvedeným omezením mohou odborové inovace v nových členských státech EU sloužit jako inspirace pro odbory i v jiných zemích EU. V pokrizové realitě mohou být zkušenosti ze střední a východní Evropy, v níž byla obrana základních práv zaměstnanců náročnou výzvou již dlouho před krizí, obzvláště poučné.

Klíčové údaje

Tabulka 1. Příklady inovativních odborových postupů ve střední a východní Evropě

Rozměr inovací	Příklady	Země
Organizační	Anonymní členství Vytvoření nových odborových svazů a skupin zastupujících zaměstnance Zlepšení koordinace mezi odborovými konfederacemi a/nebo vytvoření koordinačního centra odborů	Česko, Litva Slovensko, Maďarsko, Česko, Polsko Litva, Polsko
Strategický	Velkokapacitní organizační jednotka Interaktivní webová stránka / elektronická odborová platforma s intranetovým přístupem pro členy odborového svazu Nové formy protestu: rezignační kampaně, používání nástrojů PR a sociálních médií Znalostní soutěže a školení o pracovním právu a BOZP pro žáky středních a vyšších odborných škol Využití nástrojů přímé demokracie: iniciace referend o sociálních tématech spolu s cvičením pro shromažďování podpisů	Estonsko Bulharsko, Rumunsko Slovensko, Maďarsko, Česko Lotyšsko, Bulharsko Chorvatsko, Rumunsko, Polsko
Cílová skupina	Organizace a poskytování různých služeb znevýhodněným skupinám (migranti, mladí lidé a pracovníci v nejistých pracovních podmínkách) Lobbování za účelem přísnější regulace dočasné agenturní práce Nábor zaměstnanců v dříve neorganizovaných odvětvích (IT, likvidace odpadů, bezpečnostní služby)	Slovinsko, Maďarsko Česko, Slovensko, Polsko Rumunsko, Chorvatsko, Polsko

Související publikace

Rough waters: European trade unions in a time of crises

Steffen Lehndorff, Heiner Dribbusch and Thorsten Schulten
ETUI, 2017
316 stran

Benchmarking Working Europe 2017

ETUI, ETUC 2017
76 stran

Balancing protection and investment: structural reforms in five countries

Chiara Agostini, Valentina Lisi, David Natali and Sebastiano Sabato
ETUI, 2017
141 stran

Labour market segmentation and the EU reform agenda: developing alternatives to the mainstream

Jill Rubery and Agnieszka Piasna
ETUI, 2016
30 stran

Unemployment, internal devaluation and labour market deregulation in Europe

Martin Myant, Sotiria Theodoropoulou, Agnieszka Piasna
ETUI, 2016
257 stran

